הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר זמנים

משנה למלך על משנה תורה, הלכות שקלים

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות שקלים

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-שקלים/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה ב 4
פרק ד 4
הלכה א 4
הלכה ב 4
הלכה ו 5
הלכה יב 12

פרק ב

הלכה ב

חמישית למי שהתנדב מעות לקנות עצים למערכה בהן. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ' ט"ז ממעשה הקרבנות דין י"ג):

פרק ד

הלכה א

ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקושר בין קרניו כל אלו באין מתרומת הלשכה. נראה דט"ס הוא דהא לשון זהורית שקושרין בקרני שעיר המשתלח לא היה בא כי אם משירי הלשכה וכדתנן בפ"ד דמס' שקלים משנה ב'. ונראה דל"ג שקושרין בין קרניו אלא ולשון של זהורית לחוד והיינו לשון של זהורית שהיו משליכין אל תוך שריפת הפרה. ולקמן בפרקין דין ח' שכתב רבינו וכבש שמוציאין עליו שעיר המשתלח ושניהן נעשין משירי הלשכה שם צריך לגרוס ולשון שקושרין בין קרניו. והדבר צריך תלמוד ועיין בסמ"ג בהלכות שקלים ובהל' עבודת יוה"כ ודוק:

הלכה ב

המנורה וכלי שרת מצותן שיבאו ממותר הנסכים. פלוגתא דתנאי בפ' שני דייני גזרות ופסק רבינו כר"ע. ולא ידעתי למה לא כתב שגם מזבח הזהב ולבונה מצותן שיבאו ממותר הנסכים וכדאיתא בברייתא שם (דף ק"ו) וכבר הביא הראב"ד ברייתא זו בסוף הלכות תרומה יע"ש. ודע דגרסינן התם בעא מיניה רב הונא מרב כלי שרת מהו שיעשו מקדשי בדק הבית צורך מזבח נינהו ומקדשי בדה"ב אתו או צורך קרבן נינהו ומתרומת הלשכה אתו א"ל אין נעשין אלא מתרומת הלשכה איתיביה וככלותם הביאו לפני המלך ויהוידע כו' ל"ק כאן שגבו והותירו כאן שגבו ולא הותירו וכי גבו והותירו מאי הוי א"ר אבהו לב ב"ד מתנה עליהם אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיו לכלי שרת ע"כ. וכתב מרן בכ"מ וז"ל ויש לתמוה דמשמע דפליגי אר' ישמעאל ור"ע דמר אמר מתרומת הלשכה ומר אמר ממותר נסכים אבל מקדשי בדה"ב לא וצ"ל דכי לב ב"ד מתנה עליהם חזרו אותם מעות כמותר נסכים או כתרומת הלשכה ע"כ: ולא ידעתי מאי קשיא ליה למרן דהא לפי המסקנא רבי ישמעאל ור"ע לא מיירו אלא היכא דליכא מותר בקדשי בדק הבית ומה שגבו יש בו צורך לדברים אחרים במציאות זה הוא דפליגי ר"י ור"ע היכא דהוצרכו לכלי שרת ממה היו מביאים אותם אבל היכא דיש בקדשי בדק הבית מותר שאין צורך בו בהא כ"ע מודו דמקדשי בדק הבית היו לוקחים כלי שרת. ואם קושיתו

היא דלמה לא הזכירו ר"י ור"ע דכלי שרת היו באים ממותר קדשי בדק הבית לא תירץ לזה כלום. גם מ"ש מרן דכי לב ב"ד מתנה כו' לא ירדתי לסוף דעתו וכי ב"ד יש להם כח לשנות קדשי בדק הבית ולומר שהם מותר נסכים או תרומת הלשכה. ובגמרא לא אמרו לב ב"ד מתנה עליהם אלא לפי שהוקשה להם דאיך יכולים להביא כלי שרת מקדשי בדה"ב והלא לא לקדושת קרבן גבו ואיך משנים מדעת הבעלים. לזה תירצו דלב ב"ד מתנה והרי הוא כאלו דעת המקדשים היה שאם לא הוצרכו לקדשי בדק הבית שיהיו לכלי שרת. אבל שיאמרו ב"ד שאם לא הוצרכו שיהיו מותר נסכים או תרומת הלשכה זה לא שמענו. (א"ה ועיין בדברי הרב המחבר פ"ח מה' כלי מקדש דין ו' יע"ש):

הלכה ו

מי שהתנדב לשמור בחנם וכו'. בס"פ בתרא דמציעא גרסינן תנן שומרי ספיחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה ר' יוסי אומר הרוצה מתנדב הוא ושומר חנם אמרו לו אתה אומר כן אין באים משל צבור ובגמרא נחלקו במאי פליגי ת"ק ור"י דרבה אמר בהבטה בהפקר פליגי דת"ק סבר הבטה בהפקר קני ואי יהבי ליה אגרא אין אי לא לא ור"י סבר הבטה בהפקר לא קני וכי אזלי צבור ומייתו השתא הוא דזכי בהו ע"כ. ונראה דלפי אוקמתא זו כ"ע אית להו דחיישינן שמא לא ימסרם יפה ומשום הכי ת"ק דאית ליה דהבטה בהפקר קני אין היחיד מתנדב לשמור חנם אף שימסרם לצבור משום דחיישינן שמא לא ימסרם יפה ורבי יוסי אית ליה דהבטה בהפקר לא קני ומשום הכי מתנדב יחיד. ואפשר עוד דלכ"ע לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה והכא בעיקר דינא פליגי היכא דלא מסרם דרבנן ס"ל שאין היחיד מתנדב משום דבהבטה קני וכיון שלא מסרם נמצא קרבן צבור קרב משל יחיד ור"י אית ליה דאף אם לא ימסרם מתנדב משום דהבטה לא קני. באופן שדין זה אי חיישינן שמא לא ימסרם יפה אין להכריע אותו ממחלוקת זה כפי אוקמתא זו. וראיתי לאחד מגדולי הדור (הוא ניהו החכם השלם הרב כמוהר"ר יעקב אלפאנדארי ז"ל) שהקשה דנהי דת"ק אית ליה דהבטה בהפקר קני הא קי"ל דהמחזיק בהפקר צריך כונה ואם לא היה דעתו לקנות לא קנה ואם כן יתנדב לשמור ולא יתכוין לקנות עכ"ד. (א"ה עיין בספר אסיפת זקנים בשלהי מציעא דהרשב"א ז"ל הוקשה לו כן וניחא ליה דכיון דהשומר יודע שאין הצבור קונים בהבטתו נותן בדעתו לקנות לעצמו כדי שלא יבאו אחרים ויטלום לעצמם ובשם התוס' כתב דאה"נ דבאינו מתכוין לקנות מהני יע"ש ועיין בתוי"ט פ"ד דשקלים). והנה כפי הצד האחד שצדדנו דכפי אוקמתא זו כ"ע אית להו דחיישינן שמא לא ימסרם יפה אין כאן קושיא כלל דהוא הדין דחיישינן שמא יהיה דעתו לקנות משום דנוח לו שיקרבו משלו וכמו שפירש"י

בחששת שמא לא ימסרם יפה. ואי אמרינן דכ"ע אית להו דלא חיישינן שמא לא ימסרם יפה והכא בעיקר דינא פליגי כשלא מסרם דאי מסרם אף ת"ק מודה דמתנדב. אף אתה אמור דלעולם בשלא נתכוין לקנות דכ"ע לא פליגי דמתנדב והכא בשנתכוין לקנות פליגי דת"ק אית ליה דאינו מתנדב משום דהבטה קני ור' יוסי אית ליה דאף במתכוין לקנות מתנדב משום דהבטה לא קני. ועוד נ"ל דאף דנימא דכ"ע אית להו דלא חיישינן שמא לא ימסרם מ"מ לא מהני מה שאומר שאין דעתו לקנות משום דדוקא במוסרם לצבור הוא דאמרינן דלא חיישינן שמא לא ימסרם יפה דמאחר דבפיו ובשפתיו אומר שמוסרם לצבור לא חיישינן דלמא רחק ממנו לבו ובקרבו ישים ארבו ואינו מוסרם יפה. אבל באומר שאין דעתו לקנות איכא למיחש שמא יחזור בו בעוד שהוא שומר הספיחים ויהיה דעתו לקנות ואף אם בשעת גמר מלאכה אומר שמעולם לא היה דעתו לקנות מ"מ חיישינן דלמא לאו אדעתיה ובאי זה זמן היה דעתו לקנות ומש"ה לא מהני מה שאומר שמעולם לא היה דעתו לקנות אבל לעולם אם מוסרם לצבור מהני: ועוד נ"ל לומר דאף למאן דאית ליה דלא חיישינן דלמא לא ימסרם יפה מודה דלא מהני מה שאומר שאין בדעתו לקנות משום דאני סבור דטעמא הוא משום דאף דנימא שבלבו אינו מוסכם מ"מ מהני המסירה דהא קי"ל דדברים שבלב אינם דברים כדאיתא בכמה דוכתי. וליכא למימר דהא דאמרינן דאינם דברים הוא משום דלא מהימן לומר דבלבו היה הפך מה שהוציא בפיו אבל באיסור חיישינן מספק. הא ליתא כדמוכח מההיא דאמרינן בקדושין ובכולן אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ומדלא אמרינן שתהיה היא אסורה בקרוביו ש"מ דאפילו לקולא אמרינן דדברים שבלב אינם דברים. (א"ה עיין מ"ש הרא"ש נדרים (דף כ"ח) והתוס' שם דדברים שבלב המוכיחין הויין דברים דכיון דאנן סהדי הו"ל כאלו פירש בהדיא ולא הוו דברים שבלב. והנה הכא פירש"י שנוח לו שיקרבו משלו. ועיין מוהר"ם בספר המפה ח"מ סי' ר"ז דבמתנה הויין דברים יע"ש ועיין גופי הלכות סי' קל"ו). ומאי דקאמר ר"י לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה הכונה היא דליכא למיחש דלמא לא מסר יפה משום דאפילו אם לא מסר להו בלבו מהני משום דדברים שבלב אינם דברים. אבל באומר שאין דעתו לקנות אף ר"י מודה דחיישינן דלמא יהיה דעתו לקנות וכדכתיבנא דספק איסור הוא וחיישינן. הן אמת דלרבנן דאית להו דחיישינן צריך נגר ליישב דמה חששא היא זו מאחר דקי"ל דדברים שבלב אינם דברים וכעת צל"ע: תו אמרינן התם אמר רבא דכ"ע הבטה בהפקר קני והכא אי חיישינן שמא לא ימסרם יפה קמיפלגי דרבנן סברי יהבינן להו אגרא ואי לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה ור"י סבר לא חיישינן שמא לא ימסרם יפה. והנה כפי אוקמתא זו דת"ק ור"י לאו בעיקר

דינא פליגי אלא דרבנן ס"ל דלית תקנתא למתנדב לשמור חנם משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה ור"י אית ליה דלא חיישינן, מאי דלא אמרינן דפליגי באומר שאין בדעתו לקנות דת"ק ס"ל דחיישינן שמא יהיה בדעתו לקנות ור"י סבר דלא חיישינן כפי הצד שצידדנו לעיל דמאן דחייש דלמא לא ימסרם יפה חייש נמי דלמא יהיה בדעתו לקנות, צ"ל דהכא חדא מינייהו נקט וה"ה לאידך וכונת ת"ק היא דמאחר דהבטה קני ליכא שום תקנה לשמור חנם שאם ימסרם לצבור חיישינן שמא לא ימסרם יפה ואם יאמר נמי שאין בדעתו לקנות חיישינן שמא יהיה בדעתו לקנות כי היכי דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה, ולר"י שפיר מתנדב יחיד לשמור ושימסור לצבור משום דלא חיישינן דלמא לא ימסרם וה"ה דמהני באומר שאין בדעתו לקנות דלא חיישינן דלמא יהיה בדעתו לקנות כי היכי דלא חיישינן דלמא לא ימסרם יפה נמצא דלר"י שתי תקנות יש למתנדב יחיד לשמור או שיאמר שאין בדעתו לקנות או שימסור לצבור. והא דלא קאמר ליה ר"י הוא משום דשמעיה לת"ק דקאמר דתקנה דמסירה לצבור לא מהני אמר ליה דמהני אבל לעולם דאיכא נמי תקנה אחריתי דהיינו שיאמר שאין בדעתו לקנות. אך כפי השני חילוקים שכתבנו שיש לחלק בין חששת דלמא יהיה בדעתו לקנות לחששת דלמא לא ימסרם יפה אתיא סוגיית הגמרא כפשטה דאליבא דכ"ע תקנה שיאמר שאין בדעתו לקנות לא מהני דחיישינן שמא יהיה בדעתו לקנות אך בתקנה דמסירה לצבור נחלקו דת"ק אית ליה דאף תקנה זו לא מהני ור' יוסי סבר דחששא זו ליתא מהטעמים שכתבנו. ולפי זה לר"י לית ליה תקנה למתנדב לשמור כי אם במסירה לצבור אך במה שאומר שאין בדעתו לקנות לא מהני אף לר"י: תו אמרינן התם איכא דאמרי רבא אמר דכ"ע הבטה בהפקר לא קני והכא בחיישינן לבעלי זרועות קא מפלגי דת"ק סבר דתקינו רבנן למיהב ליה ד' זוזי כי היכי דלישמעו בעלי זרועות וליפרשו מינייהו ור' יוסי סבר לא תקינו ומה אתה אומר ה"ק ליה מדבריך לדברינו אין באים משל צבור ע"כ. ופירש רש"י מדבריך דקא אמרת ישמרם חנם לדברינו דס"ל דתקינו רבנן ד' זוזי מן התרומה לשומרי ספיחים וזה מוחל עליהם ונמצאו לו בתרומה ד' זוזים שאין לצבור חלק בהם ואם קונים מהם תמידין ומוספין ושאר קרבנות צבור אין תמידין באים משל צבור ע"כ. ונראה דדוקא הני הוא דאמרינן דכיון דתקינו רבנן ד' זוזי וזה מוחל עליהם נמצא דאין תמידין באים משל צבור. אך בשאר דברים דתקינו רבנן שיקחו מתרומת הלשכה וכדתנן בפרק שני דייני גזרות שפיר מחיל להו. וטעמא דרבנן דלא תקינו להו אלא אם ירצו ליקח אבל אם לא ירצו לא תקינו להו ועליהם תבא ברכת טוב. אך בהך דשומרי ספיחים דרבנן תקינו להו משום בעלי זרועות ואף אם לא ירצו ליקח תק"ח היא שיקחו משום בעלי זרועות אי

מחיל להו נמצאו תמידין ומוספין באין משל יחיד וזה פשוט: והנה כפי אוקמתא זו היה נראה דרבנן ס"ל דחיישינן שמא לא ימסרם יפה דאי לא היכי קאמרי מדבריך לדברינו אינן באין משל צבור הא איכא תקנה במסירת הד' זוזין לצבור. (א"ה והכי מוכח מדברי התוס' ר"ה (דף ז') שהביא הרב המחבר לקמן דאל"כ אין מקום לקושיתם דנימא דסוגיא דהתם ס"ל כלשנא בתרא דהכא. אך ק"ל להאי לישנא אמאי איצטריך לדחוקי ולומר דר' יוסי סבר לא תקינו דהוא מחלוקת במציאות בעיקר התקנה לימא דבהא פליגי דר"י ס"ל לא חיישינן ורבנן סברי חיישינן שמא לא ימסרם יפה). ומיהו אפשר לומר דלעולם במסירה מהני אף לרבנן דלא חיישינן דלמא לא ימסור יפה אלא דלסברת ר"י דלא תקינו יכול למחול אף בלא מסירה ועל זה אמרו לו רבנן לר"י מדבריך שאתה אומר שיכול להתנדב חנם בלא מסירה לדברינו שאנו אומרים דתקינו להו רבנן ד' זוזים נמצאו תמידין ומוספין אינן באים משל צבור. וא"ת כפי הצד הזה דמסירה מהני לרבנן א"כ מאי קאמר דכ"ע הבטה בהפקר לא קני לימא דכ"ע הבטה בהפקר קני ואעפ"כ היה יכול להתנדב חנם לפי שהיה מוסרם לצבור ולא חיישינן דילמא לא ימסרם יפה אלא שחכמים תיקנו למיהב ליה ד' זוזי משום בעלי זרועות ור"י סבר דלא חיישינן לבעלי זרועות ומש"ה מתנדב חנם ואמרו לו רבנן לר"י כפי דבריך שאתה אומר שלא תיקנו חכמים משום בעלי זרועות ונמצא שיכול למחול עליהם נמצא שתמידין ומוספין הבאים מד' זוזים אלו אינן באין משל צבור ואף שיש תקנה שימסרם לצבור דומיא דספיחים שימסרם לצבור מ"מ לר"י דאית ליה דלא תקינו רבנן למיהב ליה ד' זוזי ונמצא שאינו צריך למוסרם לצבור נמצאו תמידין ומוספין באין משל יחיד אליבא דרבנן דאית להו דרבנן תקינו להו. הא ל"ק משום דרבה הוא דס"ל דהבטה בהפקר תנאי היא והביא משנה זו לומר דת"ק ור"י נחלקו בזה ועל זה בא רבא לומר דליתא אלא דכ"ע אית להו דהבטה בהפקר קני א"נ דכ"ע אית להו דהבטה בהפקר לא קני כלומר דאין להכריח ממשנה זו שום צד מהצדדים דאפשר דכ"ע אית להו דקני ואפשר דכ"ע אית להו דלא קני: העולה ממ"ש דבין אליבא דרבה דקאמר דפליגי בהבטה בהפקר אי קני או לא בין אליבא דרבא דקאמר דפליגי אי חיישינן לבעלי זרועות חלוקה זו אי חיישינן דלמא לא ימסרם יפה או לא אין להכריח בה שום צד מהצדדים דאפשר דכ"ע אית להו דלא חיישינן ואפשר דכ"ע אית להו דחיישינן וכדכתיבנא. אך לרבא דקאמר לכ"ע הבטה בהפקר קני דין זה הוא מחלוקת ת"ק ור"י דלת"ק חיישינן דלמא לא ימסרם יפה ולר"י לא חיישינן דלמא לא ימסרם יפה: וראיתי לר' עובדיה בפ"ד דשקלים דפירשה למתניתין כאוקימתא קמייתא דרבא דפליגי אי חיישינן שמא לא ימסרם יפה והקשה הרב בעל תוי"ט שם דמ"ש הכא

דחיישינן שמא לא ימסרם יפה משקלים דמקבלים מנשים ועבדים וקטנים וכדתנן בפ"ק ולא חיישינן דלמא לא ימסרו יפה. (א"ה עיין מה שכתב מהור"ר בצלאל בשלהי מציעא בשם הראב"ד). ותירץ דשאני שקלים שאין גופן קרב וכשמשתנין שיקנו בהם דבר הקרב נשתנה נמי לשל צבור. ואח"כ לא נחה דעתו של הרב ז"ל בתירוץ זה וחילק דשאני עומר ושתי הלחם דהיו פעם אחת בשנה איכא למיחש דלמא לא ימסרם יפה משום דנוח להם שיקרבו משלהם אבל שקלים דלקרבנות דכולה שתא ליכא למימר נוח להם וא"ש נמי ליליאנא בתרא דהבטה בהפקר לא קני ולאותו לשון טעמא דרבנן שתקנו שכר כדי שיהיה קול כו' וכשמוחלין נמצא שיש לשומרים אותן מעות בתרומה ואין לצבור חלק בהן ולפ"ז אין לחלק משום שאין גופן קרב ע"כ. ומדברי רבינו נראה דס"ל דליליאנא בתרא ס"ל לת"ק דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה ומ"ה אמרו לר"י מדבריך לדברינו אין באין משל צבור וכבר כתבנו דאפשר דלפי אוקמתא זו ס"ל לת"ק דלא חיישינן דלמא לא כו'. ובעיקר החילוק שחילק הרב בין דבר הבא פ"א בשנה לשקלים לא ידעתי מהו: ולפי חומר הנושא נ"ל לחלק דשאני שומרי ספיחים דלעולם יש לשומר חלק בהם כיון דבאים משל צבור חיישינן דלמא לא ימסרם יפה דסבור השומר דמה שב"ד אומרים לו שימסרם יפה הוא כדי שיהיה לכל ישראל חלק במצוה ומש"ה אינו מוסרן יפה דניחא ליה שיקרבו משלו. אבל גבי שקלים דרחמנא אמר דכהנים ונשים ועבדים לא יהיה להם חלק בקרבנות כי מסרי לצבור ליכא למיחש דלמא לא ימסרו יפה משום דניחא להו שיקרבו משלהם דלאו ברשיעי עסקינן מאחר שרואים דאפילו בשותפות אין חפץ לה' שיהיה להם חלק בקרבנות צבור מש"ה לא חיישינן דלמא לא ימסרו יפה: שוב ראיתי שהתוספות הקשו קושיא זו פ"ג (דף ל"ה) ולפי שיש לי משא ומתן בדבריהם אעתיק סוגיית הגמ' ומ"ש התוס' שם. גרסינן התם תני רב הונא בר יהודה ואמרי לה רב שמואל בר יהודה אחר שכלתה עבודת צבור כהן שעשתה לו אמו כתונת לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לצבור פשיטא מהו דתימא ניחוש דלמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל ע"כ. ופירש"י עבודת יחיד הוצאת כף ומחתה שאינה צריכה צבור אלא לפי שמוטלת עליו לפנות את המקום לפיכך קורא לה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לצבור דס"ס מעבודת צבור היא כך נראה בעיני. ואני שמעתי עבודת יחיד מקרא פרשה דתנן בה התם קורא באצטלית לבן משלו וקשיא לי בגוה דלא תנן התם ובלבד שימסרנה לצבור. פשיטא דעובד בה כיון דאמרת דמוסרה לצבור דצבור היא ע"כ. וכתבו התוספות ליחוש שמא לא ימסרנה יפה יפה קמ"ל ואפילו לרבנן דר"י בפרק הבית והעליה דס"ל שומרי ספיחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומה הלשכה ור"י אומר אף הרוצה להתנדב חנם

עושה וקאמר דפליגי במיחש דלמא לא מסר לצבור יפה דרבנן סברי חיישינן הכא מודו דאנן סהדי דכ"ג מסר לה יפה שהוא גדול בתורה וידע שיש למסור יפה ועוד דכיון שכל כבוד כהונה שלו מסר לה יפה אגב חביבות שעובד בה עכ"ל: והנה נוראות נפלאתי על רבותינו בעלי התוס' דמה הוקשה להם דבפירוש אמרינן אחר שכלתה עבודת צבור וכו' עובד בה עבודת יחיד דמשמע דלא הותר אלא עבודת יחיד אבל עבודת צבור לא הותר וע"כ טעמא דמלתא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה ודוקא בעבודת יחיד הוא דלא חיישינן אבל בעבודת צבור חיישינן וא"כ אתיא סוגיא זו כרבנן דפרק הבית והעליה דלגבי מנחת העומר שהיא של צבור חיישינן דלמא לא ימסרם יפה. (א"ה תו ק"ל ע"ד התוס' מסוגיא דירושלמי רפ"ד דשקלים וזה פריה תני האשה שעשתה כתונת לבנה צריכה שתמסרנה לצבור א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר הרוצה מתנדב שומר חנם ור' אסי בשם ר' אילא אמר כדברי הכל היא במה פליגי בגופו של קרבן אבל במכשירין של קרבן דכ"ע מודו דמשתנה קרבן יחיד לקרבן צבור, ע"כ. תו גרסינן התם בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלשכת העצים עמדו אלו והתנדבו עצים ומסרום לצבור והתנו עמהם נביאים שביניהן שאפילו לשכה מלאה עצים יעמדו אלו ויתנדבו עצים משלהן שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלהן תחלה א"ר אחא דר' יוסי היא דר"י אמר אף הרוצה מתנדב ש"ח כו' יע"ש ורמז סוגיא זו הרב תוי"ט. וצ"ל דהירושלמי פליג אש"ס דילן דבהדיא אמרינן בפרק הקומץ רבה (דף כ':) דתניא קרבן מלמד שמתנדבים עצים והכי איתא במנחות (דף ק"ו:) ושמא הירושלמי דריש ליה ליתורא דקרבן לדרשא אחריתי ומש"ה אוקמה למתניתין דעצים כר"י. אך קשה דהתם מייתי מקרא מלא בנחמיה דכתיב והגורלות הפלנו על קורבן העצים הכהנים והלוים והעם להביא לבית אלהינו והכי איתא בפ"ד דתעניות (דף כ"ח. יע"ש). הן אמת דבעיקר הסוגיא אני תמיה דמלבד מה שקשה על זה החילוק שחילקו בין עבודת יחיד לעבודת צבור דלא ימנע אם עבודת יחיד הלזו צריכה בגדי כהונה וצריך שיהיו משל צבור כי היכי דחיישינן בעבודת צבור דלמא לא ימסרם יפה ה"נ ניחוש בעבודת יחיד ואם אינה צריכה שתהיה בבגדי כהונה למה לי שימסרם לצבור. ועוד יש לתמוה דמה הקשו פשיטא וכי לא ראה דלא התיר כי אם עבודת יחיד ולא עבודת צבור וע"כ טעמא הוא משום דחיישינן דלמא לא ימסרם יפה וא"כ זהו מאי דאשמעינן דבעבודת יחיד לא חיישינן וחדוש גדול אשמעינן. ושמעתי אומרים דלעולם מסירה לצבור מהני אף לעבודת צבור והכא הוא משום דצבור אינן רוצין שיהיו בגדי כהונה משל יחיד אף שמסרם לצבור משום דרוצים שיהיו הבגדים משקליהם כדי שיכפרו עליהם ולא שיבאו משל יחיד אף שמסרם לצבור אך בעבודת

יחיד שאינה צריכה צבור ליכא קפידא ועל זה הקשה פשיטא דמהני דמאחר שאינה של צבור ליכא קפידא ותירצו דאצטריך משום דסד"א שיש קפידא אחרת דהיינו דלמא לא ימסרם יפה קמ"ל דחששא זו ליתא ומה שאינו עובד בה עבודת צבור אינו משום חששא דדלמא לא ימסרם יפה דאי משום חששא זו אין לחלק בין עבודת יחיד לעבודת צבור אלא הטעם הוא דכל שהוא עבודת צבור אין הצבור רוצים שתהיה העבודה כי אם בבגדים הבאים משל צבור ולפי זה א"ש קושיית הגמ'. אלא שעדין אני תמיה דלפי זה סוגיא זו אתיא דלא כמאן דהא מאותה סוגיא דפרק הבית והעליה מוכח דע"כ לא נחלקו רבנן ור"י אלא אי חיישינן דלמא לא ימסרם יפה אבל אי לאו הך חששא לכ"ע יכול יחיד להתנדב משלו ולא אמרינן דלא ניחא להו שיביאו מנחת העומר שהוא דבר של צבור כי אם משקליהם ולא משל יחיד ואף שימסרם לצבור וכעת הדבר צריך אצלי תלמוד. ועל מ"ש התוספות דשאני כ"ג שהוא גדול בתורה וכו' קשה דהא בבית שני לא היו חכמים וכדאמרינן בפ"ק דיומא (דף י"ח) שהיו אומרים לו שמא לא למדת כו' ואמרינן בגמ' דמיירי בבית שני. ומימרא זו דרב הונא היא בכל הדורות ולא חילקו בין זמן לזמן. גם התירוץ השני שכתבו ועוד כיון שכל כבוד כהונה הוא שלו וכו' לא ידעתי כונתם דמה טעם הוא דמשום דכל כבוד כהונה שלו הוא מסר להו יפה: עוד כתבו התוס' וכן לבן בוכרי דאמר בפרק הקומץ רבה כל כהן ששוקל אינו חוטא ופריך כיון דלכתחלה לא מיחייב לאתויי כי קא מייתי מעייל חולין בעזרה ומשני דמסר ליה לצבור איכא למימר אפילו את"ל דס"ל כרבנן דפרק הבית והעליה בההיא אפילו רבנן מודו כיון שכל ישראל מביאין שקלים אינהו נמי נהי דפטירי מסרי לצבור יפה ועוד כיון שכל ריוח הקרבנות הבאים מן השקלים שלהם הוא גמרי ומסרי יפה עכ"ל. ולא הבינותי דבריהם כלל דמה טענה היא שכל ישראל מביאים שקלים שימסרו יפה. וסבור הייתי להעמיס בדבריהם החילוק שכתבתי לעיל דכיון דכל ישראל מביאין שקלים ואינהו פטירי כבר רואים שאין ה' חפץ בשלהם ומש"ה מסרי יפה דלאו ברשיעי עסקינן. אלא שלשונם דחוק לפי פירוש זה. ומ"ש עוד כיון שכל ריוח הקרבנות כו' מלבד שלא ידעתי כונתם עוד אני תמיה דמה יענו ביום שידובר בהם מתניתין דפ"ק דשקלים משנה ה' אע"פ שאמרו אין ממשכנים נשים ועבדים וקטנים אם שקלו מקבלים מידם. והכא איכא לאקשויי כההיא דפריך בפרק הקומץ דכיון דפטירי היכי מייתו וצ"ל דמסרי לצבור וכן פירש שם ר' עובדיה וז"ל. מקבלים מידם ובלבד שימסרום לצבור כי היכי דלא ליהוי קרבן צבור קרב משל יחיד ע"כ. והכא לא שייך לומר שכל ריוח הקרבנות כו' וליכא למימר שסמכו על תירוץ ראשון דכיון דתירוץ ראשון מכח מתניתין דנשים ועבדים וקטנים מנ"ל לחלק בענין

אחר. ועוד אני תמיה מהא דאמרינן בפרק חטאת העוף (דף ט') הלמדין לפני חכמים אומרים יביא דבר שכולו למזבח ומאי נינהו קטרת וע"כ בדמסר לצבור מיירי דאי לא קטרת יחיד הוי קטרת זרה וכמ"ש התוס' בפרק התכלת (דף נ') ד"ה יכול (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פ"ב מהל' כלי המקדש דין ו' יע"ש ועיין בתוס' ישנים פ"ג דיומא (דף ל"ה) ד"ה ובלבד שהוקשה להם קושיא זו וז"ל ולא ידע רבינו יהודה מ"ש מקטרת שיכולין להקטיר אם עשאה יחיד ומסרה לצבור עכ"ל): עוד אני תמיה מהא דאמרינן בפ"ק דר"ה (דף ז') כל קרבנות הצבור דיחיד שהתנדב משלו כשרים ובלבד שימסרם לצבור ופריך בגמרא פשיטא ומשני מהו דתימא ליחוש שמא לא ימסרם יפה קמ"ל ע"כ. והנה מן הסוגיות הללו נדחו שני התירוצים שכתבו התוס' וראיתי להתוס' שם בד"ה שמא שכתבו וז"ל שמא לא ימסרם יפה פלוגתא דתנאי היא בס"פ הבית והעליה גבי שומרי ספיחים בשביעית אי מתנדב ש"ח וקצת תימה דפריך הכא פשיטא במלתא דהוי פלוגתא דתנאי ושמא יש לחלק דהכא ל"ל כולי האי כמו בשומר ע"כ. והנה כפי דברי התוס' הללו דשאני שומר דחיישינן אין צורך לשום אחד מהחילוקים שכתבו התוס' דדוקא גבי שומר חיישינן דלמא לא ימסרם אבל בההיא דבן בוכרי וכן ההיא דנשים ועבדים וקטנים וכן ההיא דקטרת וההיא דבגדי כהונה לא חיישינן דלמא לא ימסרם יפה (א"ה עיין פ"ח מהלכות כלי מקדש דין ז' מ"ש הרב המחבר יע"ש ובפ"ו מהלכות כלי מקדש דין ט'):

הלכה יב

וכך היו עושים במותר הקטורת וכו'. משנה פ"ד דשקלים מותר הקטרת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על שכר האומנין ונותנין אותה לאומנים בשכרם וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה ע"כ. והובאה משנה זו בגמרא פ"ק דשבועות (דף י':) ופירש"י דהאי שכר האומנין הוא שכר מפטמי הקטרת כו'. עוד כתב דהא דתנן ומחללין אותה על שכר האומנין הוא דמזכין המעות לאומנין על ידי אחד מן הגזברין והרי הוא חולין ואח"כ יחללו הקטרת עליהן ונותנין אותה לאומנין והרי היא חולין חוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה ע"כ. ומה שהוצרך רש"י לומר דמזכין המעות כו' הוא משום דס"ל דכל שלא זיכה המעות ע"י אחד מן הגזברין לא יצאו המעות מקדושתם וא"כ אינם יכולין לחלל הקטרת על מעות אלו לפי שאין הקדש מתחלל על הקדש וכמו שפירש"י שם עלה דההיא דתמידין שלא הוצרכו לצבור יע"ש. ולסברת רש"י מאי דתנן ומחללין אותה על מעות האומנין היינו מדעת האומנין מאחר שכבר זכו בהם וכ"כ התוס' לסברת רש"י אך התוס' ס"ל דלא היו מזכין המעות וכתבו דלב ב"ד

מתנה עליהם ובהפרשה בעלמא יהיו חולין ע"כ: וראיתי לר' עובדיה שכתב וז"ל וחוזרין המעות לאומנין ע"י אחד מהגזברין והרי הם חולין ואע"פ שאין הקדש יוצא לחולין אם לא שיכנס דבר אחר תחתיו לקדושה תרומת הלשכה שאני דב"ד מתנה עליהם ליתנם לכמה דברים ע"כ. והנראה דהוקשה לו ז"ל דקי"ל דאין הקדש מתחלל על המלאכה וכסברת בן עזאי ובודאי דבן עזאי לא אמרה כי אם בדבר שקדוש קדושת הגוף אבל במעות לא שהרי בר"פ שני דייני גזרות אמרינן שהיו נותנים מתרומת הלשכה למבקרי מומין ולדנין דיני גזרות ועוד יש דברים רבים שנויים שם שהיו נותנין מתרומת הלשכה אע"פ שלא נכנס דבר אחר תחתיו. ולפי דברי הרב ר"ע צ"ל דלעולם מה שנותנים לאומנים ממעות תרומת הלשכה הוא מטעם דלב ב"ד מתנה אלא דבדבר שיש בו קדושת הגוף נחלקו ר"ע ובן עזאי דבן עזאי ס"ל דנהי דקדושת דמים מתחלל על המלאכה משום דלב ב"ד מתנה עליהם אבל בקדושת הגוף לא אמרינן לב ב"ד מתנה עליהם ואינו מתחלל על המלאכה ור"ע ס"ל דכשם דקדושת דמים מתחלל משום דלב בית דין מתנה הכא נמי קדושת הגוף אמרינן לב בית דין מתנה ומתחלל על המלאכה, ואין דעתי מתיישב לומר דמחלוקת ר"ע ובן עזאי הוא אי אמרינן בדבר שקדוש קדושת הגוף לב ב"ד מתנה עליהם משום דע"כ לא אמרינן לב ב"ד מתנה אלא בהקדש צבור שתלוי בדעת ב"ד אבל בהקדש יחיד לא שייך לומר לב ב"ד מתנה. (א"ה עיין מ"ש מור"ם ז"ל בספר המפה א"ח סי' קנ"ד ס"ט. ודברי רש"י שבועות (דף י"א.) שכתב וז"ל וכל מידי דצבור נותנין ב"ד לב ע"כ דייקי כדברי הרב המחבר ז"ל וכן מבואר בתוספות פרק שתי מדות (דף פ"ח.) ד"ה בירוצי המדות ועיין מ"ש הרב המחבר פ"ב מהל' מעשה הקרבנות). ומלבד שהסברא מצד עצמה היא נכונה מצאתי כן להתוספות בפ"ג דמעילה (דף י"ד) ד"ה בונין שכתבו דלא שייך לומר לב ב"ד מתנה בהקדש נדבת יחיד אפילו הקדישה למוסרה לצבור יע"ש. והנה משנה זו דנחלקו בה ר"ע ובן עזאי בהקדש יחיד היא. אשר על כן נראה לומר דטעמא דר"ע לאו משום דלב ב"ד מתנה אלא משום דשורת הדין כן הוא דמתחלל על המלאכה. זהו דר' עובדיה ז"ל כשפירש דברי ר"ע שאמר ינתנו לאומנין בשכרן כתב ויוצאין לחולין אע"פ שאין דבר אחר נכנס תחתיו דקסבר הקדש מתחלל על מלאכה דכתיב ועשו לי מקדש שתהיה המלאכה נעשית מן ההקדש ע"כ. ודעת שפתיו ברור מללו דס"ל דטעמא דר"ע דאית ליה דהקדש מתחלל על המלאכה אינו משום דלב ב"ד מתנה עליהם אלא מן הדין הגמור. ובן עזאי ס"ל דמן הדין אין הקדש מתחלל על המלאכה. וא"ת עדיין קשה דהא בפ"ק דשבועות (דף י"א) הקשו אמתני' דמותר הקטרת מה היו עושין בה כו' וכי קדושה שבהם היכן הלכה ותירץ רבה לב ב"ד מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם

לאו יהיו לדמיהן ואי אמרת דבהקדש דיחיד לא שייך לומר לב ב"ד מתנה א"כ קשיא מתני' דמקדיש נכסיו דמיירי בקטרת וכדאיתא בפ"ק דכריתות (דף ו') ובין לר"ע ובין לבן עזאי תיקשי קדושה שבהם להיכן הלכה. ונראה דלא קשיא מידי משום דע"כ לא הוצרכו בגמ' לומר לב ב"ד מתנה אלא משום דהכריחו דקטרת הוי קדושת הגוף שהרי בתחלה רצו לתרץ שאני קטרת דקדושת דמים הוא אלא שאחר כך הכריחו דקדושת הגוף הוא והוכרחו לומר לב ב"ד מתנה עליהם. ודין זה דקטרת הוי קדושת הגוף אינו אלא בקטרת דצבור דמכתשת מקדש להו אך במקדיש נכסיו והיה בו קטרת אף שהקטרת זה נתקדש מתחלתו קדושת הגוף מ"מ כיון שכבר חללו אותו ונתנו אותו לאומנין כבר פקע מיניה קדושתיה ואח"כ כשהקדיש אותו אין לו כי אם קדושת דמים. ואף למה שכתבו התוספות ז"ל שם בפ"ק דשבועות ד"ה מכל דמכתשת לא היתה כלי שרת אלא שהקטרת היה נקדש קדושת הגוף בדבורו כו'. מ"מ במקדיש קטרת שכבר נתחלל אין בו קדושת הגוף שהרי דבור זה שאומר יהא לקטרת צריך שיאמרו אותו הגזברים לאחר שלוקחין אותו. וכ"ש שהנראה מדברי התוס' הוא שדבור זה היה כשהיה במכתשת ואפשר שהיה צריך להחזירו במכתשת ולומר יהא זה לקטרת. ואין זה מן התימה שהרי למ"ד דמכתשת דוקא מקדש פשיטא ליה דמקדיש קטרת שכבר נתקדש דצריך להחזירו למכתשת כדי לקדשו קדושת הגוף. וא"כ אף למ"ד דבדבור היה מקדשו אפשר שהיה מחזירו למכתשת ומקדישו בדבור. באופן דלכל הפירושים במקדיש קטרת שכבר נתחלל אין בו כי אם קדושת דמים. וכ"ש כפי האוקמתא דפ"ק דכריתות דמוקמינן למתניתין במקדיש א' מסממני הקטרת דפשיטא דלית בהו קדושת הגוף ומש"ה אין להקשות במתני' דמקדיש קדושה שבהן להיכן הלכה: סליקו להו הלכות שקלים בס"ד: